

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

www.ketab.ir

حسن زاده آملی، حسن، ۱۳۰۷ -
دروس شرح اشارات و تنبیهات ابن سینا نمط پنجم /
حسن حسن زاده آملی؛ باهتمام علی حسینی آملی. - قم:
مطبوعات دینی، ۱۳۸۶.
۲۶۴ ص.

ISBN:964-8818-58-4

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات قیفا.
کتابنامه بصورت زیر نویس.
نمایه.

۱. ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ ق. الاشارات
و التنبیهات - نقد و تفسیر. ۲. فلسفه اسلامی - متون قدیمی
تا قرن ۱۴. ۳. عرفان - متون قدیمی تا قرن ۱۴ - الف. ابن سینا،
حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ ق. الاشارات و التنبیهات. شرح.
ب. حسینی آملی، علی، ۱۳۳۸ - مصحح. ج. عنوان.
د. عنوان: الاشارات و التنبیهات. شرح.

۱۸۹/۱

BBR ۴۱۵ ح ۵ د ۴

۱۳۸۶



مطبوعات دینی

قم، خیابان ارم، شماره ۲۸۵

تلفن: ۷۷۴۲۸۴۷ - ۲۵۱۰

مرکز پخش: کتابسرای اشراق

قم، خیابان ارم، پاساژ قدس، شماره ۸۶

تلفن: ۷۷۴۴۶۵۰ - ۲۵۱۰

www.eshraqco.com

دروس شرح اشارات و تنبیهات

نمط پنجم: فی الصنع و الابداع

ابن سینا

حضرت علامه حسن زاده آملی

باهتمام: سید علی حسینی

• چاپ: طه (ص) • لیتوگرافی: سجاد • شمارگان: دو هزار جلد • نوبت چاپ: اول. زمستان ۸۶

ISBN: 964-8818-58-4

شابک: ۳-۵۸-۸۸۱۸-۹۶۲

قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال

دروس
شرح اشارات و تنبيهات
(ابن سينا)

نمط پنجم
فی الصنع و الابداع

حضرت علامہ حسن زاده آملی

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
-------	----

النَّمَطُ الْخَامِسُ: فِي الصُّنْعِ وَالْإِبْدَاعِ

چگونگی طرح مباحث	۱۳
چگونه از الفاظ عالم طبیعت به عالم بالا راه می‌یابیم	۱۵
افعال منتسب به حق (تعالی) زمان ندارد	۱۶
صنع چیست؟	۱۸
ابداعیات کدامند؟	۱۹
[الْفَصْلُ الْأَوَّلُ]	۲۱
فصل اول	۲۱
وهم تنبیه	۲۱
الفاظ برای معانی عامه وضع شده‌اند	۲۲
[الْفَصْلُ الثَّانِي]	۲۹
فصل دوم	۲۹
تنبیه	۲۹
در معنی محدث	۳۴
معنی اعتماد و میل	۳۵
معنی آلت	۳۵
انتاج قیاس	۳۶
مبدء پیدایش مذهب جبر	۳۸

۴۹	[الفصل الثالث]
۴۹	فصل سوم
۴۹	تکلمه و اشاره
۴۹	علت احتیاج معلول به علت امکان اوست یا حدوث
۵۵	اعتراض فخر رازی بر شیخ
۵۶	بیان خطای فاضل شارح
۶۰	تحقیق غیر محققانه در صلح بدون تراضی طرفین
۶۱	معنی فیلسوف
۶۱	اختلاف فیلسوف الهی و فیلسوف مادی
۶۲	فائده
۶۴	«حال» در مکتب معتزله
۶۶	توضیح - فاعل تام
۶۷	انقطاع فیض با فرض تمامیت فاعل سازگار نیست
۶۹	[الفصل الرابع]
۷۰	فصل چهارم
۷۰	تنبيه
۷۰	وجود و ازلیت زمان
۷۱	تذکر
۷۵	تذکر و نصیحت
۷۶	طریق دستیابی به اسرار عالم
۸۱	طرح و ردّ اشکالات فاضل شارح
۸۲	تسلسل بر دو گونه متصور است
۸۳	عدم مطلق و عدم مضاف
۸۴	صراط مستقیم به حق، تکثر ندارد
۸۴	معارضه فاضل شارح با ماتن
۸۹	معنی حرکت
۹۲	ترازوی سنجش انسان، انسان است

۹۳	[الفصل الخامس]
۹۳	فصل پنجم
۹۳	اشاره
۹۳	ماهیت زمان
۹۵	زمان مقدّر حرکت است
۹۶	حرکت و تغییر و تصرّم و تجدد در عالم ماده است
۹۸	تغییر دفعی و تغییر تدریجی
۹۹	توضیح
۱۰۵	[الفصل السادس]
۱۰۶	فصل ششم
۱۰۶	اشاره
۱۰۶	موجودات حادث
۱۰۶	معنی ملک و مبدء اشتقاق آن
۱۰۸	فرقهای امکان استعدادی با امکان ذاتی
۱۰۹	امکان استعدادی غیر از قدرت قادر است
۱۰۹	امکان محتاج موضوع و محل است
۱۱۶	علاقه تکمیلی و علاقه استکمالی
۱۱۷	انسان در سیر تکاملی حد یقف ندارد یا محدودیتی ندارد
۱۱۹	نصیحت (کلام الهی)
۱۱۹	کلام معلم اول در معیت نفس و بدن
۱۲۲	نتیجه بحث
۱۲۲	اعتراض فاضل شارح
۱۲۸	نکته ادبی
۱۲۹	اشکال دیگری از فاضل شارح بر وجود امکان استعدادی
۱۳۰	حقیقت واحده در مراتب و عوالم وجودی
۱۳۰	توضیح

۱۳۷	[الْفَصْلُ السَّابِعُ].
۱۳۷	فصل هفتم
۱۳۷	تنبيه
۱۳۷	اثبات حدوث ذاتی برای همه ممکنات
۱۳۷	اقسام سبق و لحوق
۱۴۱	دوام فیض
۱۴۷	تقدم و تأخر حقیقی و اعتباری
۱۴۸	تحقیق تأخر بالطبع و بالمعلولیه
۱۵۲	اعتراض فاضل شارح
۱۵۹	[الْفَصْلُ الثَّامِنُ].
۱۵۹	فصل هشتم
۱۵۹	تنبيه
۱۵۹	وجود معلول وابسته به وجود علت است
۱۶۵	عدم مطلق و عدم مضاف
۱۶۹	طریقه هدایت
۱۷۳	[الْفَصْلُ الثَّانِيْعُ].
۱۷۳	فصل نهم
۱۷۳	تنبيه
۱۷۳	مبدع، مکنون، محدث
۱۷۶	مراتب سه گانه ابداع و تکوین و احداث
۱۷۹	[الْفَصْلُ الْعَاشِرُ].
۱۷۹	فصل دهم
۱۷۹	تنبيه و اشاره
۱۸۵	[الْفَصْلُ الْخَادِي عَشَرَ].
۱۸۶	فصل یازدهم
۱۸۶	تنبيه
۱۸۶	قاعده - الواحد لا یصدر عنه الا الواحد

۱۸۷		اول ما خلق غیر از اول ما صدر است
۱۹۷		صدور به دو معنی اطلاق می شود
۱۹۹		[الْفَضْلُ الثَّانِي عَشَرَ]
۲۰۰		فصل دوازدهم
۲۰۰		اوهام و تنبیهات
۲۰۰		نقل و نقد اقوال و مذاهب درباره حضرت واجب تعالی
۲۰۰		اولین قول و جواب آن
۲۰۱		تذکر:
۲۰۱		قول دوم و رد آن
۲۰۲		قول سوم و رد آن
۲۰۳		قول چهارم و رد آن
۲۰۶		شاه به دست بوسی عالم رفت
۲۰۷		شاه جهت تسکین دل خویش به عالم طنز می گفت
۲۱۴		سبق عدم زمانی و سبق عدم ذاتی
۲۲۲		اوصاف بر چهار صورت متصور است
۲۲۳		در اصول عقائد برهان متبع است
۲۲۴		سیر در آیات جهت نبیل به توحید قرآنی صمدی
۲۲۹		عالم به گزاف و لعب نیست
۲۳۱		بیان ابطال حدوث حال جدید
۲۴۶		خاتمه، ارشاد به نور ولایت
۲۴۹		کتاب و رسائل

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدى لولا أن هدانا الله. والصلاة والسلام على رسول الله محمد المصطفى وآله الاطهار الذين اذهب الله عنهم الرجس اهل البيت وظهرهم تطهيراً.

و بعد، آنچه که اکنون به حضور شما اندیشمندان و دانشوران و مشتاقان به علوم و معارف اسلامی تقدیم می شود تقریرات دروس حضرت استاد علامه ذوالفنون، ابوالفضائل، بقية الاولياء، آية الله العظمی حسن حسن زاده آملی مدظله و روحی فداه نمط پنجم از کتاب «شرح اشارات و تنبيهات» خواجه نصیرالدین طوسی «ره» است.

این تقریرات همراه با متن و شرح کتاب است که با نسخه مصحح حضرت استاد - مده - تطبیق و مقابله و تصحیح شده است. جهت تعمیم و تکمیل فایده این مائده با تعلیقات معظم له می باشد.

این تقریرات را برادر گرامی و فاضل محترم جناب حجة السلام والمسلمین آقای نائیجی - زید عزه - از ابتداء تا انتهاء مطالعه فرمودند و نظرات اصلاحی ایشان اعمال گردید.

این تقریرات را جمعی از خواهران از جمله سرکار خانم علانی - زید عزاها - از نوازه های کاست که توسط دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم ضبط شده بود، پیاده نمودند.

این تقریرات را مدیر محترم کتابسرای اشراق جناب آقای سید تاج الدینی مسئولیت طبع و نشر آن را پذیرفته‌اند.

مقرر این تقریرات از زحمات همه این عزیزان تقدیر و تشکر می‌نماید.
مقرر این تقریرات از نظرات اصلاحی تکمیلی شما مخاطبان نیز استقبال کرده و قطعاً در صدد اعمال آنها هست.
و در این تقریرات، آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.

قم المقدسه سید علی حسینی آملی

۱۳۸۴/۵/۲